

„За калектывізацыю, за ўздым ураджайнасці“.

I

Асноўнай задачай аграрнай палітыкі сучаснасці зьяўляецца праблема па ўздому ўраджайнасці і вытворчасці ўсіх галін сельскай гаспадаркі. Недахоп спажывецкіх прадуктаў, недахоп сельска-гаспадарчай сыравіны пачынаюць станавіцца галоўнымі тормазамі нашай індустрыялізацыі і нашага сацыялістычнага будаўніцтва.

Якім парадкам выйсці з сучаснага становішча, каб зьліквідаваць усе прычыны затрымліваючыя нашае гаспадарча-сацыялістычнае развіццё. Былі тэндэнцыі даць больш шырокі прастор развіццю кулацкіх гаспадарак, разумеючы пад гэтым, што яны зьявяцца асноўнымі пастаўшчыкамі хлеба і сыравіны дзеля гораду і сацыялістычнай індустрыі. Калі-б прыняць такі погляд і ўстаноўку ў аграрнай палітыцы, дык гэта адзначала-б, што мы сталі на шлях капіталістычнага развіцця сельскай гаспадаркі і тады зараз-жа трэба было-б адмаўляцца ад задач сацыялістычнага будаўніцтва, дыктатуры пралетарыяту і стаць на шлях пераходу да буржуазна-дэмакратычнага строю. Такого кляху дзеля развіцця кулацкай сельскай гаспадаркі дабіваюцца спецыялісты з буржуазнай і дробнабуржуазнай ідэолёгіяй, чакаючыя рэстаўрацыі капіталізму, іх настроі адбіваюць прадстаўнікі правага ўхілу ў партыі. Пачытайце шэраг думак самых адказных і неадказных спецыялістаў аб задачах па ўздому ўраджайнасці і Вы там сярод навукова-тэхнічнай тэрміналогіі і спецыяльных вучоных прапаноў ўбачыце буржуазную палітыку, тоўстазядую фігуру кулака заместа пралетарскага таварыша ўраджаю. Пралетарская рэвалюцыя ў сваім руху ўперад, у сваім сацыялістычным будаўніцтве ўжо прайшла васстаноўчы этап у гаспадарцы і робіць круты паварот на сацыялістычную рэканструкцыю гаспадаркі ў тым ліку і сельскай гаспадаркі, якая зьяўляецца пакуль што па сутнасці дробна-буржуазнай, сялянскай гаспадаркай.

Калі мы ў аднавіцельны перыяд разьвівалі галоўным чынам індывідуальную гаспадарку і дапушчалі досыць хуткае развіццё заможнай часткі сялянства, адпаведная праслойка працаўнікоў, спецыялістаў і наогул адпаведных грамадзян, палажыўшы сваю дробнабуржуазную і буржуазную ідэолёгію на «пляцформу кулацкай эканомікі», добра сябе адчувала і плыла разам са ўсім рухам нашага будаўніцтва ўперад. Калі ў сучасны момант у нашай пралетарскай палітыцы зроблен радыкальны паварот на звужэньне кулацка-нэпманскага сэктару гаспадаркі, усе элементы, ідэолёгічна сідзячыя на «пляцформе гэтай кулацкай нэпманскай эканомікі», паднімаюць гвалт аб катастрофе сельскай гаспадаркі. Такі гвалт, па сутні справы, зьяўляецца пратэстам буржуазных элементаў разам з кулаком і нэпманам супроць арганізацыі сацыялістычнага земляробства і супроць нашага сацыялістычнага будаўніцтва. Аднак, аб гэтым цвёрда сказаў XI Зьезд нар-

ты, у нас іншага шляху, як шлях арганізацыі сацыялістычнага земляробства, ня можа быць. Мы ня можам праводзіць нашу гаспадарчую палітыку так, каб у прамысловасці фарсіраваным тэмпам разьвіваць арганізацыю сацыялістычных форм гаспадаркі, а на вёсцы сельская гаспадарка разьвівалася б па шляху капіталістычнаму. Сацыялістычная індустрыя патрабуе, як базы, і сацыялістычнага земляробства, па гэтаму ў сучасны момант пры практычным правядзеньні ўсіх нашых мерапрыемстваў па аграрнай палітыцы, мы павінны ў шырокім маштабе пачаць арганізацыю калектыўнага земляробства, савецкіх гаспадарак, разьвіцця вытворчых відаў сельска-гаспадарчай коопэрацыі, разгарнуць індустрыялізацыю сельскай гаспадаркі і іншыя мерапрыёмствы, якія б садзейнічалі пашырэнню сацыялістычнага сэк-тару ў сельскай гаспадарцы.

Пры такой устаноўцы ў нашай аграрнай палітыцы, можа скласьціся уражаньне, што ўсе індывідуальныя сялянскія гаспадаркі выпадаюць, як аб'екты дзеля нашых мерапрыемстваў, і мы можам пакінуць аб іх клапаціцца. Ігнараваньня індывідуальнага сялянскага земляробства ніхто ня думае праводзіць, і такая палітыка была б абсалютна памылковай; як раз наадварот, праводзячы шпаркім тэмпам арганізацыю сацыялістычнага земляробства, мы павінны ў самым шырокім маштабе разгарнуць нашыя мерапрыёмствы па ўздому ўраджайнасці і вытворчасці індывідуальных бядняцка-серадняцкіх гаспадарак. Палітыка праводзіцца супроць індывідуальных капіталістычных, кулацкіх, эксплёатарскіх гаспадарак, а індывідуальныя бядняцка-серадняцкія гаспадаркі павінны зьяўляцца аб'ектамі дзеля нашых самых шырокіх і ўсебаковых мерапрыемстваў і актыўнай дапамогі, з адначасным правядзеньнем іх коопэраваньня, машына-індустрыяльнага абслугоўвання, электрыфікацыі, кантракцый іх таварнай прадукцыі і правядзеньня іншых мерапрыемстваў, якія будуць садзейнічаць іх рэканструкцыі ў сацыялістычным напрамку. Яшчэ значны час патрэбную нам таварную прадукцыю ад сельскай гаспадаркі мы будзем у асноўным адтрымоўваць ад індывідуальна-бядняцка-серадняцкага земляробства, і мы павінны актыўна ўвесь час дапамагаць таму бядняцка-серадняцкаму сялянству, якое, не перайшоўшы да калектыўнага земляробства, будзе весьці індывідуальную гаспадарку. Такім чынам, праводзячы зараз нашу пралетарскую аграрную палітыку, мы ў сучасны момант бярэм курс на фарсіраванае разьвіццё сацыялістычнага земляробства праз арганізацыю калгасаў і саўгасаў, на шпаркае разьвіццё бядняцка-серадняцкіх гаспадарак, з адначасным коопэраваньнем іх, праводзячы разам з гэтым і іншыя мерапрыёмствы, якія б затрымлівалі разьвіццё кулацка-капіталістычныя формы земляробства.

Такая агульная ўстаноўка па аграрнай палітыцы патрабуе і ва ўмовах Беларусі ўвядзеньня цэлага шэрагу зьмен і дадаткаў ў нашу палітыку і практыку правядзінных намі мерапрыемстваў. Цяпер усе правядзінныя намі мерапрыёмствы неабходна накіраваць такім чынам, каб яны садзейнічалі хуткаму разьвіццю сацыялістычных форм земляробства і садзейнічалі хутчэйшаму ўздому ўраджайнасці.

Пагэтуму, ва ўмовах Беларусі, правадзімую намi сыстэму мерапрыёмстваў неабходна папоўніць такімі новымі мерапрыёмствамі, якія-б сапраўды садзейнічалі разьвіццю сацыялістычных форм земляробства і дапамагалі-б уздыму ўраджайнасці і вытворчасці ўсіх культур і галін сельскай гаспадаркі. Абсалютна пара выкінуць з галавы некаторых спецыялістых думкі, што ва ўмовах Беларусі, нібыта дзякуючы аграрнай перанаселянасці і малазямелью, адсутнічаюць спрыяючыя ўмовы шырокаму разьвіццю сацыялістычнай сельскай гаспадаркі. Практычныя шляхі па арганізацыі сацыялістычных форм сельскай гаспадаркі намi выразна вызначаны і практычна выпрабаваны, і такімі мерапрыёмствамі зьяўляецца арганізацыя буйных савецкіх гаспадарак, калектывізацыя, індустрыялізацыя і коопэраваньне сялянства.

Што намi ў працягу пяці год мяркуецца практычна зрабіць дзеля таго, каб сапраўды і відавочна павялічыць сацыялістычны сектар у нашай сельскай гаспадарцы? Па-першае, намi ў працягу пяці год мяркуецца пашырыць плошчу нашых савецкіх гаспадарак на 50.000 гэктар за кошт мэлярыраваных зямель, на якіх будуць арганізоўвацца буйнейшыя, па нашых умовах, гаспадаркі—ад трох, пяці і дзесяці тысяч гэктар. Гэтыя знава арганізуемыя гаспадаркі разам са ўсімі саўгасамі павінны зьявіцца базамі па вытвару ў вялікім ліку племеннай жывёлы, глаўным чынам буйнай рагатай жывёлы, свінёй, птушак,—па вытвару тэхнічных культур, гагунковага насеннага матар'ялу, пладовых дрэў і гэтак далей. Роля гэтых гаспадарак будзе накіравана з аднаго боку на вытвар усіх гэтых каштоўных матар'ялаў з тым, каб пасля іх у вялікім ліку распаўсюджваць сярод сялянства, з тым, каб гэтыя матар'ялы садзейнічалі уздыму вытворчасці ў шэрагах індывідуальных сялянскіх гаспадарках. З другога боку, гаспадаркі павінны зьявіцца таварнымі базамі дзеля сацыялістычнага гораду па вытвару ў вялікім ліку малочных прадуктаў, мяса, тэхнічных, збожжавых культур, гародніны, садовіны і г. д. Калі ў іншых саюзных Рэспубліках буйныя гаспадаркі арганізоўваюцца галоўным чынам збожжавых культур, дык, ва ўмовах Беларусі, мы будзем вытвараць цэлы шэраг таварных прадуктаў, у адпаведнасці гэі універсальнасці, якая маецца ў нашай інтэнсіўнай сельскай гаспадарцы. У гаспадарчых умовах Беларусі адны збожжавыя культуры не дадуць належнага гаспадарчага эфэкту, як гэта дасць вытвар розных культур, адпавядаючых сыстэме нашай сельскай гаспадаркі. Па-другое, мы мяркуем плошчу пад нашымі калектывнымі гаспадаркамі ў працягу пяці год давесці да паўмільёна гэктар. Такім чынам, калі ўзяць усю плошчу пад савецкімі і калектывнымі гаспадаркамі, дык разам пад сацыялістычным земляробствам у Беларусі будзе к канцу пяцігодзьдзя 652 тысячы гэктар. Бязумоўна, што ўсе нашы і калектывныя гаспадаркі будуць адначасна базамі па вытвару каштоўных матар'ялаў дзеля сялянскіх гаспадарак і разам з гэтым базамі па масаваму вытвару розных таварных прадуктаў дзеля горада і індустрыі.

У гэтым сельска-гаспадарчым будаўніцтве перад намi лавінна, як канкрэтная задача стаяць такая—пашырыць лік саўгасаў і калгасаў так, каб таварная прадукцыя гэтых гаспадарак у асноўным здавальняла спажывецкія запатрабаваньні ў розных прадуктах рабочае класы і давала-б значную прадукцыю розных тэхнічных культур дзеля нашых фабрык і заводаў. Адразу свайму сацыялістычнаму будаўніцтву ў сель-

скай гаспадарцы мы павінны надаць мэтавую канкрэтную ўстаноўку з тым, каб кожны ўдзельнік гэтага будаўніцтва ясна разумеў, чаго к канцу пяцігодзьдзя мы павінны дабівацца, і, у адпаведнасці з гэтым, не наогул працаваць, а паставіць зусім канкрэтныя задачы. Калі толькі мы задаволім у асноўных спажывецкіх прадуктах рабочую клясу і дадзім значны процант сыравіны нашай індустрыі, тады мы зусім лёгка даб'ёмся нашага дзяржаўнага рэгуляваньня гандлем і саб'ём ваявіты тон кулака-нэпмана правадзімымі іншымі гаспадарчымі мерапрыёмствамі, возьмем іх у свае рукі і будзем кіраваць так, як захочам, ідучы па шляху сацыялістычнага будаўніцтва.

Бязумоўна, што лягчэй за ўсё нам будзе ўдавацца арганізацыя савецкіх гаспадарак, але-ж калі прыняць пад увагу нашу абсалютную абмежаванасьць у свабодных зямельных фондах на Беларусі, дык у асноўным усё-ж такі прыдзецца націскаць на арганізацыю калгасаў, якія будуць стварацца на землях працоўнага карыстаньня і мэлярыраваных. Дзея калгасаў ва ўмовах Беларусі больш шырокая пэрспэктыва, чымся дзея савецкіх гаспадарак, што неабходна мець на ўвазе пры арганізацыі сацыялістычных форм земляробства.

Па-трэцьце, мы думаем у бліжэйшыя пяць год фарсіраваным тэмпам правадзіць індустрыялізацыю сельскае гаспадаркі, праз індустрыялізацыю, мэханізацыю і машынізацыю сельскай гаспадаркі ўвесці такую тэхніку, якая-б дала магчымасьць каласальна разгарнуць вытворчасць працоўных, занятых у гэтай галіне будаўніцтва. Калі пры капіталізму ў нас стагодзьдзямі была нізкая ўраджайнасць, абсалютна нізкая вытворчасць усіх галін сельскай гаспадаркі, дык усё гэта тлумачыцца сыстэмай эксплёатацыі, нізкай тэхнікай, якую ўжываў капіталізм, праводзячы эксплёатацыю працоўных вёскі. Застаўшая нам у спадчыну самая прымітыўная тэхніка ў земляробстве і да гэтага часу застаецца адным з галоўнейшых тормазаў у разьвіцьці ўсяго прагрэсу ў сельскай гаспадарцы, разьвіцьці вытворчасці сельскай гаспадаркі, затрымлівае ўздым ураджайнасці. Як у старыя часы малебнамі, так у сучасны момант голай агітацыяй нельга ўздымаць ураджайнасць і вытворчасць сельскай гаспадаркі; толькі паехаўшы на сталёвым кані тэхнікі, на магутнасці электрычнай энэргіі будзе магчымасьць працоўным і земляробу аседлаць варожыя стыхіі прыроды і прымусяць глебу расквісьці новымі, багатымі ўраджаямі на абшарах, у пачатку сацыялістычнага, а таксама і індывідуальнага, коопэраванага земляробства.

Па-мойму, мы зусім мала да гэтага часу цікавіліся праблемамі ўвядзеньня новай тэхнікі і новых машын у нашу сельскую гаспадарку, і горш таго,—некаторыя чуюць не абаранялі той пункт погляду, што, ва ўмовах нашага вялікага аграрнага беспрацоўя, нават непатрэбна новая тэхніка лакоўліка яна можа толькі пашырыць аграрнае беспрацоўе вёскі. Тулыя дамастроі нашай аграрнай палітыкі, ігнарыруючыя індустрыялізацыю сельскай гаспадаркі, клапацяцца толькі аб тым, каб нагрузіць працоўных земляробаў працай (мабыць думаючы, што ён толькі працай і будзе сыт), і ня думаюць аб падняцьці вытворчасці працы, між тым як толькі пры максымальным разгортваньні вытворчасці магчыма зьліквідаваць аграрнае беспрацоўе. Мы па-гэтаму, стаючы на пункце погляду хутчэйшага разгортваньня індустрыялізацыі, вызначаем у працягу бліжэйшых пяці год адчыніць такі лік розных індустрыяльных прадпрыемстваў, каб праз іх к канцу пяцігодзьдзя перапрацаваўся такі процант ад таварнае часткі прадукцыі: па бульбе—80 проц., па лёну-валакну—60 проц., па маслабойнаму насеньню—80 проц., па малаку—70 проц., па садовіне і га-

родніне—10 проц. і па мясу—30 проц. Такая па сутнасці значная індустрыяльная перапрацоўка прадуктаў сельскае гаспадаркі каласальна ўздыме прыбытковасць нашай сельскай гаспадаркі, прыбытковасць на душу насельніцтва, перавядзе цэлы шэраг культур і галін сельскае гаспадаркі з спяжывецкіх натуральных рэак на таварныя рэйкі таварнай гаспадаркі, з далей растучай прыбытковасцю.

Ня можам не заўважыць той кідаючайся ў вочы факт, што абсалютна большы процант усёй працы сямства праводзіцца без машын, у ручную, або з зусім прымітыўнымі машынамі, якія ня здолеюць значна падняць вытворчасць селяніна. Карыстаньне складанымі машынамі і прыладамі зусім немагчыма, а іншымі ледзь магчыма ў дробнай сямлянскай гаспадарцы. Па гэтаму, самы характар сямлянскай гаспадаркі зьяўляецца адным з асноўных тормазу к большаму развіццю вытворчасці селяніна. Адзіным выходам з такога становішча зьяўляецца пераход сямства да буйнага калектыўнага земляробства. Але ж прымаючы пад увагу, што доўгі час будзе існаваць шмат індывідуальных гаспадарак, нам, скарыстоўваючы прыныцы і мэтады коопэраваньня, патрэбна будзе ў самай значнай колькасці дабіцца ўжываньня ўсіх тых машын і прылад, якія б каласальна пашырылі вытворчасць працоўнага сямства. Намойму, мы недастаткова прапрацавалі і прадумалі форму і парадак шырокага распаўсюджваньня новых машын і новай тэхнікі ў сямлянскіх гаспадарках, а таксама і таго, якія ў першую чаргу працэсы пачаць поўнасьцю мэханізаваць.

На першае, мне здаецца, што зусім бясспрэчным зьяўляецца неабходнасьць тэхнічнай перапрацоўкі прадуктаў сельскае гаспадаркі (малака, бульбы, лёну і г. д.), па-другое, пара і ў нашых умовах паставіць, як практычную задачу, дабіцца стапрацэнтнай мэханізацыі малацьбы, значна пашырыць мэханізацыю касьбы, жнітва, радовага пасеву, ліквідацыі ў некаторых раёнах сох і замены іх плугам. Дзеля шэрагавай мэханізацыі і машынізацыі індывідуальных сямлянскіх гаспадарак асноўнымі формамі будуць зьяўляцца пасялковыя і машыныя таварыствы, якія на Беларусі пакуль што вельмі слаба разгорнуты і слаба працуюць, а тым часам толькі праз гэтыя аб'яднаньні мы даб'ёмся шырокага ўжываньня ў коопэраванай індывідуальнай гаспадарцы новай тэхнікі, новых машын, якія зьяўляюцца важнымі фактарамі па ўздыму ўраджайнасьці і вытворчасці ў сельскай гаспадарцы.

Наогул-жа, нам больш стала трэба прадумаць пытаньне як фарсіраваць мэханізацыю нашай сельскай гаспадаркі так, як гэта мы зрабілі з мэліярацыяй, дзе працэс мэханізацыі рэгуліроўкі буйных вадапрыемнікаў, працэс мэханізацыі ўспашкі асушаных балот, праз арганізацыю фрэза-трактарных калён, практычна намі вырашаецца, здаецца з посьпехам, чым абсалютна мы ня можам пахваліцца па мэханізацыі цэлага шэрагу іншых працэсаў працы ў сельскай гаспадарцы. Каласальныя посьпехі амэрыканскага і заходняэўрапейскага земляробства праводзяцца і дасягаюцца толькі на базе лепшай тэхнікі, а між тым мы да гэтага часу ня ведаем, як нам практычна скарыстаць электраэнэргію ў сельскай гаспадарцы, і мы пакуль што больш ні да чаго не дадумаліся, як да ўжываньня электраэнэргіі толькі дзеля асьвятленьня, якое ў нашай вытворчасці не адыгрывае змаль ніякай ролі. Такім чынам праблема індустрыялізацыі сельскай гаспадаркі зьяўляецца дзеля нас зараз караным важным фактарам у справе ўздыму вытворчасці сельскае гаспадаркі, і мы думаем на працягу 5 год укладзіць ў індустрыялізацыю, машынізацыю і элект-

трыфікацыю сельскай гаспадаркі 73 мільёны рублёў, акрамя сродкаў самаго насельніцтва.

Чацьвёртым шляхам у арганізацыі сацыялістычных форм земляробства зьяўляецца працэс усебаковага вытворчага і іншага коопэраваньня індывідуальных сялянскіх гаспадарак. У працягу пяцігодзьдзя магчыма будзе ўцягнуць у розныя віды сельска-гаспадарчай коопэрацыі ўсе сто процантаў сялянскіх двароў, пры гэтым, як ужо практыка коопэрацыйнай працы паказала, што лягчэй за ўсё ўцягваць насельніцтва ў крэдытную і снабжэнчаска-збытавую віды коопэрацыі і куды цяжэй будаваць спецыяльныя віды коопэрацыі. Між тым толькі праз спецыяльныя віды коопэрацыі магчыма паступова праводзіць аграмаджаньне індывідуальнай сялянскай гаспадаркі і дабівацца ўздыму ўраджайнасьці і вытворчасці наогул.

Калі разглядаць каапэрацыю як сыстэму, праз якую мы будзем праводзіць арганізацыю сацыялістычнага земляробства (іншага погляду ў нас і быць ня можа), дык у бліжэйшы час нашага коопэрацыйнага будаўніцтва ўся наша ўвага і праца павінны быць накіраваны на арганізацыю і разьвіцьцё, галоўным чынам, розных спецыяльных відаў сельска-гаспадарчай коопэрацыі. Сетку нізавых коопэрацыйных аб'яднаньняў у бліжэйшы час трэба разгарнуць так, каб магчыма было арганізаваць шэраг спецыяльных саюзаў, некаторыя з якіх ужо зараз пачалі арганізоўвацца. У адпаведнасьці з харакатарам нашай беларускай сельскай гаспадаркі і розна вырысоўваецца неабходнасьць у арганізацыі такіх аб'яднаньняў. Калгасаю, які будзе аб'яднаць розныя віды калектыўных гаспадарак, мэлірацыйныя, машыныя, пасялковыя таварыствы, малочна-жывёлаводны саюз, які будзе аб'яднаць малочную коопэрацыю і праводзіць працу па палепшаньню ўсіх відаў жывёлы, у перспэктыве на базе далейшай спецыялізацыі сельскай гаспадаркі, гэты саюз у такім унівэрсальным выглядзе не застанецца, і неабходна будзе вылучыць новыя спецыяльныя саюзы: плодавінсаюз, які будзе аб'яднаць садоўніцтва, гародніцтва, з тэхнічнай перапрацоўкай гэтых прадуктаў, а таксама і пчалярства, насенсаюз, аб'яднаючы таварыствы, якія займаюцца вырашчваньнем гатунковага насеньня, якое ў бліжэйшыя гады павінна адыграць цэлую рэвалюцыю ў нашых мерапрэмах па ўздыму ўраджайнасьці. Вось тыя некаторыя спецыяльныя саюзы, аб якіх магчыма ўжо зараз ставіць пытаньне і па шляху якіх у бліжэйшы час будзе праходзіць спецыялізацыя сельска-гаспадарчай коопэрацыі.

Такім чынам, і ў нашых Беларускіх умовах мы практычна вызначаем зусім выразныя шляхі па арганізацыі сацыялістычнага земляробства. Земляўпарадкаваньне, якое займаецца да гэтага часу абслугоўваньнем індывідуальных гаспадарак, патрабуе перагляду сваёй палітыкі ў бок большага садзейнічання разьвіцьцю калектыўных форм земляробства, а мэліарываньня землі павінны зьявіцца базами для арганізацыі буйных савецкіх і калектыўных гаспадарак.

II

Мінулы год зьяўляецца першым годам шырокай працы па калектывізацыі сельскай гаспадаркі Беларусі. За адзін год выраслі 509 калгасаў, дзякуючы чаму лік калгасаў павялічыўся на 122 проц. Практыка працы па арганізацыі калектыўнага земляробства паказала, што мы маем, па-першае, шырокае імкненьне да калектывізацыі з боку батракоў і бедняцка-серадняцкага сялянства, якое ня бачыць добрых гаспадарчых перспэктыў ад вядзеньня дробнай індывідуальнай гас-

падаркі; па-другое, мы маем шырокія зямельныя магчымасці дзеля арганізацыі калектыўнага земляробства, асабліва калі ўзяць фонды зямель працоўнага карыстання, якімі зараз карыстаецца бедняцка-серадняцкае сялянства, і паніжэнне норм зямельнага карыстання заможных пры земляўпарадкаванні дзеля знава арганізуемых калгасаў, а таксама—вялікія абшары мэліарыруемых балотных зямель, як прыстасоўваемых пад каленізацыю, і землі мэлірацыйных таварыстваў; па-трэцяе, нас штурхае на шлях шырокай калектывізацыі і той факт, што мы ўкладаем дзесяткі мільёнаў грошай (а будзем укладаць сотні мільёнаў рублёў) у індывідуальную сельскую гаспадарку і ніякага сельска-гаспадарчага эфекту ня маем. Тым часам з поўнай адказнасцю і сьмела можна сказаць, калі мы належную частку гэтых грошай накіруем на калектывіўнае земляробства, дык у бліжэйшыя гады пасьля гэтага атрымаем значны гаспадарчы эфект і зьліквідуем існуючыя перабоі ў сельска-гаспадарчых прадуктах і сыравіне, на якіх зараз адчуваецца вялікае запатрабаваньне. Такім чынам, і ва ўмовах Беларусі мы маем вялікі рух з боку батракоў і бедняцка-серадняцкага сялянства за калектывізацыю, маем зямельныя абшары, на якіх будзем арганізоўваць калектывіўнае земляробства і маем неабходныя грашовыя сродкі і капіталы дзеля калектывізацыі.

Справа пасьпяховае дзі пашыранай арганізацыі новага земляробства залежыць цяпер, галоўным чынам, ад таго, наколькі мы самі здолеем арганізаваць працу па калектывізацыі. Між тым прыходзіцца прызнацца, што ўвесь наш партыйны, дзяржаўны і грамадзка-кааперацыйны апарат пакуль што націскае на агітацыйна-прапагандыскі бок справы калектывізацыі, што, праўда, зразумела пры некаторай непадрыхтаванасці і практычнай няўмеласці нашых спэцыялістаў практычна арганізоўваць калектывіўнае земляробства.

Што перашкаджае разьвіццю калектывізацыі? Якія прычыны часамі зрываюць новыя і разбураюць існуючыя калгасы? Якія асноўныя хваробы ў нашым калгасным будаўніцтве і што трэба зрабіць, каб зьліквідаваць усе гэтыя перашкоды?

Першай асноўнай прычынай, якая тармазіць калектывізацыю,— зьяўляецца поўная адсутнасць рэгулярнай, сыстэматычна разьбітай па пэрыядах, працы пры арганізацыі кожнага знава арганізуемага калгасу. Некаторыя думваюць, што кожны новы калгас магчыма арганізаваць па старой казцы—так, сёньня, разьвернуць агітацыйна «кавэр-самалёт» нашых мерапрыёмстваў (земляўпарадкаваньне, аградапамога, крэдыт і інш.) і новенькі, прыгожы калгас адразу зпад зямлі і выскочыць,—і пасьля гэтага інструктар з кааперацыі ласкача на яго рэгістрацыю. Іншыя думваюць, што раз справа ідзе аб калектывізацыі, дык кожнаму знава арганізаванаму калгасу адразу па ўсім інстанцыям «прыпісаць» земляўпарадкаваньне, аградапамогу, індустрыялізацыю, племянное жывёлаводзтва, і ў калгасе адразу ўсё паявіцца. А ад такіх устаноў «адразу ўсё» выходзіць «нічога», акрамя суталакі і шуму каля калгасаў, замест сур'ёзнай і сыстэматычнай працы па арганізацыі кожнага новага калгаса.

Мне думецца, што ўсю працу пры арганізацыі новых калгасаў трэба будзе разьбіць па пэрыядах.—Першым пэрыядам зьяўляецца, галоўным чынам, зіма, калі намі павінна быць праведзена арганізацыйная праца па арганізацыі новых калгасаў, і ў гэты час мы іх павінны юрыдычна аформіць і зарэгістраваць і ўключыць у плян земляўпарадкаваньня той-жа вёскоў. Другім пэрыядам зьяўляецца вясна і

дета, у які час павінны абавязкова закончыцца земляўпарадкаваньне, з разрахункам, каб новы калгас азімае заселю на тэрыторыі калгаса; у вясновы-летні перыяд, калі ёсць мажлівасці ў новага калгаса, ён праводзіць і вазводзіць будынкі на вызначаных дзеля калгаса плошчах. Трэці перыяд пачынаецца з гэтае восені і канчаецца восенню наступнага году; у гэты час канчаткова ў асноўным павінна быць скончана праца па арганізацыі гаспадаркі калгаса: павінна быць скончана ўзвядзенне будынкаў, набыты жывы і мёртвы інвэнтар, складзен арганізацыйны вытворчы плян і праведзены іншыя неабходныя мерапрыемствы, якія-б забяспечвалі далейшае плянавае развіццё гаспадаркі.

У адпаведнасці з вызначанымі перыядамі працы па арганізацыі новых калгасаў павінна быць размяркована і праца аграромаў і ўсіх іншых спецыялістаў, якія абслугоўваюць калгасы і ў адпаведнасці з вызначанымі перыядамі неабходна прыстасаваць і само крэдытаваньне калгасаў. Я думаю, што калі мы разаб'ём працу па належных перыядах, дык гэтым самым мы наладзім і палепшым нашу працу пры арганізацыі калгасаў, ад чаго тэмп сацыялістычнага земляробства толькі пашырыцца і тады кожны спецыяліст і кожны працаўнік, звязаны з гэтай справай, дасканала будзе ведаць, што і калі яму рабіць.

Другая прычына, якая ставіць пад пагрозу арганізацыю і далейшае развіццё знава арганізаваных калгасаў, зьяўляецца дробнасць іх зямельнай тэрыторыі (у сярэднім 72 га). Такая зямельная тэрыторыя ня можа зьявіцца базай дзеля арганізацыі буйнага сацыялістычнага земляробства, і таму зараз-жа паўстае пытаньне аб устанаўленьні аптымальнага разьмеру плошчы калгаса. Такім оптымумам, па думцы НКЗ, павінна быць тэрыторыя ад 120 гкт. да 500 гкт. і болей. Гэткая велічыня тэрыторыі калгаса мы павінны дабівацца, галоўным чынам, пры арганізацыі калгаса на землях працоўнага карыстанья; калі-ж будзе ўтварацца калектыўная гаспадарка на землях каленізацыйнага фонду, дык яна можа быць і ў некалькі тысяч гектар. Такіх плошчаў пад калгасы мы павінны дабівацца, як ідэалу, але-ж калі будуць утварацца дробныя калгасы, дык мы і іх павінны падтрымліваць і ўсебакова ім дапамагаць і прымаць усе меры дзеля іх далейшага пашырэння.

Цяпер, якімі практычнымі мерапрыемствамі і сродкамі мы будзем мець мажлівасць дабіцца арганізацыі буйных па тэрыторыі калгасаў? Мы ў сёлетнім годзе пры арганізацыі калгасаў на землях працоўнага карыстанья ня выходзілі за межы адной земляўпарадкаўваемай вёскі і таму ўтвараліся калгасы дробныя. Мне думаецца, каб дабіцца большых тэрыторый дзеля калгасаў на землях працоўнага карыстанья, нам неабходна адразу з некалькіх суседніх мяжуемых вёсак вылучыць групы жадаючых перайсці да калектыўных форм земляробства. У парадку межсялённага і ўнутрысялённага земляўпарадкаваньня выдзяліць ім у адным месцы зямлю і фазам з гэтым упарадкаваць вясковае насельніцтва, якое жадае застацца пры пасёлкава-індыўдуальным земляробстве. Калі мы ўжывем такую камбінацыю па аб'яднанню груп некалькіх вёсак, ужывем мэтад межсялённага земляўпарадкаваньня, дык тады і на землях працоўнага карыстанья мы будзем мець перспэктыву на арганізацыю буйнага калгаснага земляробства.

Само сабою зразумела, што на землях каленізацыйнага фонду мы будзем арганізоўваць толькі буйныя калгасы.

Цяпер паўстае пытаньне—як быць з тымі дробнымі калгасамі, якія ўжо арганізаваны і ня маюць ніякіх пэрспектыў на сваё пашырэнне; зразумела, што на вядзеньне звычайнай палёвай гаспадаркі яны асаблівых пэрспектыў дзеля свайго разьвіцьця ня маюць. Да гэтага ліку гаспадарак адносіцца значная частка гаспадарак, арганізаваных на землях працоўнага карыстаньня, а таксама і калгасы, арганізаваныя на былых садова-гародных дзяржаўных гаспадарках. Па мойму, усе такія дробныя калгасы гаспадаркі, калі яны ня маюць пэрспектыў дзеля свайго пашырэння тэрыторыі,—неабходна зараз-жа вызначыць дзеля арганізацыі там буйных садова-гародных і малочных гаспадарак, арганізаваць сад у 30—50 гэкт., дык гэта будзе буйнейшыя прамысловыя гаспадаркі з калёсальнейшым прыбыткам, і тады, бязумоўна, яны будуць мець багатую пэрспектыву дзеля свайго разьвіцьця.

Трэцім момантам, патрабуючым практычнага вырашэньня, зьяўляецца ўрэгуляваньне пытаньня аб фінансавых укладаньнях у нашае калгаснае будаўніцтва. Са ўсёй адказнасьцю можна сказаць, што мы яшчэ да гэтага часу не дабіліся рацыянальнага скарыстоўваньня тых вялікіх сродкаў, якія мы ўкладаем у калектыўнае земляробства. І калі справа працягнуецца так і надалей, дык можам укладзіць дзесяткі мільёнаў рублёў і ня будзем мець ні калгасаў, ні калектыўнага земляробства. А між тым мы ўкладаем вялікія сродкі ў гэтыя новыя формы земляробства, дзеля таго, каб такім чынам арганізаваць высока-таварныя гаспадаркі, якія-б давалі шмат сельска-гаспадарчай прадукцыі нашай прамысловасьці.

Вядома, што калгасы арганізуюцца ня дзеля таго, каб толькі за-давальняць спажывецкія запатрабаваньні калгаснікаў, а між іншым ёсьць шмат такіх тэндэнцый, калі гаспадарка арганізуецца, выходзячы толькі з сваіх «самаецкіх» запатрабаваньняў; разам з гэтым бываюць выпадкі, калі доўга-тэрміновы крэдыт, вызначаны на палешчаньне гаспадаркі, расходуюцца на спажывецкія патрэбы. Пры такіх расходваньнях сродкаў пры калгасным будаўніцтве ёсьць пагроза, што мы не даб'ёмся належнага гаспадарчага эфэкту ад нашага калгаснага будаўніцтва, аб гэтым мы павінны сігналізаваць зараз-жа і прыняць рашучыя меры, каб на ўкладваемыя дзяржавай сродкі арганізаваліся моцныя, паказальныя па гаспадарчаму эфэкту, буйныя гаспадаркі, у параўнаньні з дробнымі, каб яны сваёй, у першую чаргу, гаспадарчай справай паказывалі шлях, па якому павінна пайсьці ўсё бедняцка-серадняцкае сялянства. Таму наша дзяржаўнае, а таксама і кааперацыйнае кіраўніцтва пры капітальных укладаньнях у калектыўныя гаспадаркі павінны быць самым цвёрдым і адказным.

Надалей нельга дапусьціць такога становішча, калі за атрымліваемыя ад дзяржавы сродкі адказвае толькі сам калгас. Бываюць выпадкі, што калгас шмат грошай расходую на спажывецкія патрэбы гаспадаркі, не арганізуе гаспадаркі і пасьля разваліцца, і потым ня знойдзеш нікога адказнага за прапаўшыя грошы; і выходзіць, што няма ні грошай, ні калгаса. Такія выпадкі могуць пашырыцца пры тым становішчы, калі ў нас цяпер шмат дробных калгасаў, калі ў нас яшчэ мала ўмелых арганізатараў калектыўных гаспадарак.

Мне думаецца, што ў самым пачатку арганізацыі кожнага знава арганізуемага калгаса, неабходна дакладна вызначыць, колькі наогул патрэбна сродкаў, улічваючы сюды і сродкі самага насельніцтва, аб'яднаемага ў калгас, і колькі патрэбна крэдыту; дасканала вызначыць,

на якія гаспадарчыя выдаткі грошы будуць скарыстаны і ў якой па-ступовасьці. Непасрэдна за іх правідловае скары-стоўваньне адказвае кіраўнік калгасу (стар-шыня Праўленья разам з Праўленьнем) пад непасрэдным наглядам і адказнасьцю раён-нага агранома, які вызначан дзеля арганіза-цыі калгасаў. Пры гэтым, як правіла, рашуча трэба будзе правесьці такую палітыку пры нашых крэдытных капітальных укладаньнях у кожны калгас, каб увесць наш укладаемы ка-пітал пайшоў на будынкі, складанья машыны і прылады, куплю жывёлы, адчыненне індустрыяльных прадпрыемстваў. Пры такіх умовах у дзяржавы будзе лэўная гаран-тыя ў тым, што ўкладзеныя сродкі застануцца за калектыўным земля-робствам; і разам з гэтым такі парадак фінансаваньня будзе моцнай гарантыяй супроць распаду калгасаў. Пры такіх умовах арганізацыі калектыўнага земляробства кожны знава арганізуемы калгас заўжды застаецца, незалежна ад таго, ці выйдзе некалькі членаў, ці іх пры-будзе ў калгас, бо зямля застаецца і ўкладзены намі капітал будзе ў будынках, інвэнтару, прадпрыемствах і іншых формах недзялімага капіталу. Такая палітыка і парадак фінансаваньня гарантуе нас у тым, што там, дзе пройдзе арганізацыя калектыўнага земляробства, яно такім і застаецца і будзе разьвівацца, а пры сучасных умовах у нас гэтай гарантыі няма.

Чацьвёрым момантам, патрабуючым свайго выразнага вырашэньня, зьяўляецца цвёрдая і выразная ўстаноўка на бязумоў-нае шырокае разьвіцьцё індустрыяльных прадпрыемстваў у калгасах. У нашых старых калгасах,—як толькі яны ўзмацнеюць,—пачынаюць павяўляцца гэндэнцыі за пераход да індывідуальна-дробных гаспада-рак. Чым гэта тлумачыцца такое нарастаньне дробна-буржуазнай ідэ-алёгіі ў калгаснікаў, якая расьце амаль не роўналежна ўзросту гаспа-даркі? Пытаньне, па мойму, простае і зразумелае,—чаму гэта некато-рыя беднякі выбіраюць калгас, як трамплін, пры дапамозе якога ма-чыма было-б пераскочыць у індывідуальныя сярэднякі. Як-бы там ні было, а кожны перашоўшы ў калгас атрымлівае больш зямлі, чымся індывідуальныя гаспадаркі, крэдытная і іншая дапамога таксама большая, чымся індывідуальным гаспадаркам, падатковая палітыка таксама спрыяе хутчэйшаму гаспадарчаму росту. Пры такіх спрыяю-чых умовах часта калгасная гаспадарка абзаводзіцца такімі машы-намі, прыладамі, жывёлай і іншым, якое мала чым адрозьніваецца ад індывідуальнага сялянскага; і як толькі маёмасьці накопіцца да такога ліку, што кожная сям'я можа атрымаць сярэдняцкую норму маёмасьці (дасягнулі індывідуальна-сялянскага ідэалу), так і пачы-наецца «буза» за разьдзел; пры гэтым завіруху пачынаюць самыя ад-сталыя і злосныя элементы, якія пачынаюць «палітыку» з таго, што іх усё не здавальняе, і «жуюць жвачку» да таго часу, пакуль і астат-ніх членаў не разложыць, а пасля гэтага—разьдзел, або чыстка. Ча-самі, па нашаму недагляду, злосным элементам удаецца вычысьціць здаровых і пасля гэтага яны аднагалосна рашаюць пытаньне аб пе-раходзе да індывідуальных форм карыстаньня; былі выпадкі, калі тайком расьсяляліся на «чырвоныя пасёлкі», або хутары.

Чым усё гэта тлумачыцца? Па мойму, тут адна і асноўная пры-чына ў тым, што мы ў калгасах ня ўводзім такія буйныя машыны, прылады, не адчыняем індустрыяльных прадпрыемстваў, і рост кал-гасаў ідзе па ўзроўні сялянскага інвэнтару, лёгка дзялімаму. Спра-

буем у калгасе ўвесці трактар, адчыніць завод, паставіць агнятрывалы будынкі, правесці электрыфікацыю, і пасля гэтага ў самых адсталых элементу ня будзе паяўляцца думка аб пераходзе да індывідуальнай гаспадаркі. Акрамя таго, без індустрыялізацыі і электрыфікацыі нашых калгасаў немагчыма будзе ўводзіць там новую вышэйшую тэхніку ў гаспадарку, ператвараць гаспадарку ў сапраўды сацыялістычную, бо ёсць пагроза, што рост у некаторых калгасах пры калектыўнай працы можа пайсці па шляху індывідуальных накупленняў замест калектыўных гаспадарчых накупленняў; а толькі апошні парадак будзе адчыняць усе большую і большую перспектыву сацыялістычнага развіцця калектыўнага земляробства. Таму зусім зьяўляецца незразумелым, чаму гэта некаторыя працаўнікі і ўстановы ігнарыруюць і не праводзяць індустрыялізацыю ў нашых калгасах. Па мойму, у абавязковым парадку неабходна прымусіць праводзіць палітыку і практычную працу па індустрыялізацыі калгасаў, а таксама і самі калектыўныя гаспадаркі павінны праявіць самую шырокую актыўнасць за адчыненне індустрыяльных прадпрыемстваў, бо ўжо з практыкі вядома, што лепш за ўсё развіваюцца тыя калгасы і саўгасы, у якіх ёсць такія прадпрыемствы.

Пятым пытаньнем зьяўляецца дасканалее вызначэнне і размежаванне функцый і абавязкаў паміж рознымі ўстановамі, якія займаюцца калгасным будаўніцтвам. Каля гэтага пытаньня складаліся часам хваравітыя тэндэнцыі, што магло адбіцца на саміх мерапрыемствах па калектывізацыі, а між іншым пасьпяховасьць нашай працы будзе ў значнай ступені залежаць ад дружняга кантакту ўсіх устаноў, якім належыць працаваць па калгаснаму будаўніцтву. Да гэтага часу яскрава ня вызначаны і не размяркованы функцыі паміж зямельнымі і каапэрацыйнымі ўстановамі, і іх неабходна зараз-жа вызначыць са ўсёй яснасьцю. Былі нават такія тэндэнцыі, каб усю аграрнаю зямельных устаноў, асабліва памочнікаў раённых аграрномаў, якія вызначаны працаваць выключна па калгаснаму будаўніцтву, перадаць Калгассаюзу і гэтым самым ізьлаваць зямельныя ўстановы ад калгаснага будаўніцтва, ці паставіць зямельныя ўстановы ў такое становішча, каб яны, наогул займаліся «калгасным будаўніцтвам». Такі абмяжована-бюрокраатычны, вузка-ведамствены пункт погляду ня прыняты і ня можа быць прынятым. Усе ўстановы—зямельныя, крэдытныя, каапэрацыйныя—павінны быць прыцягнуты да практычнай працы па калгаснаму будаўніцтву і працаваць у поўным кантакце.

Размежаваньне працы, мне думаецца, неабходна вызначыць. У такім парадку зямельныя ўстановы праз аграрнамічны персонал, асабліва праз спецыяльна вызначаных аграрномаў, праводзяць працу, галоўным чынам, па арганізацыі новых калгасаў і праводзяць іх аграрнамічнае абслугоўваньне там, дзе няма куставой аграрнаміі; яны-жа праводзяць земляўпарадкаваньне, мэліорацыю і іншыя мерапрыемствы. Каапэрацыйныя ўстановы праводзяць поўнасьцю каапэрацыйна-арганізацыйнае і гаспадарчае абслугоўваньне калгасаў, займаюцца арганізацыяй новых калгасаў, праводзяць аграабслугоўваньне праз спецыяльную і куставую аграрнамію, пры гэтым апошняя займаецца, галоўным чынам, ужо арганізаванымі калгасамі: крэдытныя ўстановы вызначаюць колькасць крэдыту, парадак крэдытаваньня і ўсё гэта праводзяць такім чынам, каб крэдыт садзейнічаў хутчэйшаму гаспадарчаму ўздыму таго ці іншага калгаса. Усе звесткі аб працы па калгасах павінны прадстаўляцца зямельным ўстановам і калгассаюзам.

Я слыніўо на асноўных прынцыпах, але-ж калі іх правесці, дык зусім выразна будуць вызначаны функцыі устаноў, праводзячых працу на калектывізацыі, ад чаго тэмп мерапрыемстваў толькі пашырыцца.

Вось тыя некаторыя з асноўных пытанняў, урэгуляваўшы якія, мы, бязумоўна, ўзмацнім і пашырым тэмп калектывізацыі.

III

Разам з разьвіццём сацыялістычных форм земляробства, асноўнай задачай усіх нашых мерапрыемстваў па сельскай гаспадарцы зьяўляецца задача па ўздыму ураджайнасці і наогул вытворчасці нашай сельскай гаспадаркі, пры чым, у гэтай працы кіруючы тон, ярскава паказальны эфэкт, павінны зрабіць нашы Савецкія і калектывныя гаспадаркі. Наогул, мы лічым, што магутны эфэкт вытворчасці ў сельскай гаспадарцы мажліў, калі дробнае індывідуальнае земляробства ўсё пройдзе да буйнага калектывнага, аднак наколькі нам прыдзецца доўгі час мець справу з індывідуальнай гаспадаркай, ў адпаведнасці з гэтым прыходзіцца распрацоўваць і мерапрыемствы.

Ва ўмовах Беларусі адной з асноўных прычын, затрымліваючых ўздым ураджайнасці, зьяўляецца слабае і недастатковае ўгнаенне нашых глеб, і, тым часам, добра ведаючы гэтае, мы яшчэ не выказалі ніякай актыўнасці і злочнай працавітасці, каб, мабілізаваўшы нашы мажлівасці, паспяхова вырашыць праблему ўгнаення. Такія элементы, як лубін, торф, вапнаванне, попел, фосфар; касцяная мука, на Беларусі або маюцца ў дастатковым натуральным выглядзе, або лубіну, пелюшкі, сэрэдэлы магчыма нагатаваць так, каб іоўнасцю задаволіць нашы запатрабаванні. На справе пакуль што выходзіць як раз наадварот:—лубіну кожную вясну не хапае, торфам, вапнай, попелам амаль ніхто не карыстаецца, фасфарыты і касцяную муку не пачалі здабываць і выходзіць, што бязмежныя мажлівасці, практычна зусім рэальныя ў вырашэнні праблемы ўгнаення, застаюцца абсалютна не выкарыстанымі і побач з гэтым галодная, без ўгнаення, земля дае нам галодныя ўраджаі.

Як практычна Наркамзем мяркуе вырашыць пытанне ўгнаення?

П е р ш а е, мы думаем у працягу бліжэйшых пяці год дабіцца поўнай лубінізацыі такіх раёнаў, як Меншчына, Бабруйшчына, Мазыршчына, Матілеўшчына, Гомельшчына і давесці пасеў лубіну пад ўгнаенне да 600.000 гэктар. Дзеля гэтага патрэбна арганізаваць дзяржаўныя выхавальнікі насеннага матэрыялу лубіну, практыкаваць кантракцыю лубіну ў сялянства, аслабаныць плосшы пад лубінам, ад сельскага гаспадарчага падатку і інш.

Сярод сялянства памянёных раёнаў пара дабіцца таго, каб зьяўнае ўгнаенне лубіну зрабілася самым папулярным ўгнаеннем.

П а д р у г о е, на Беларусі маем шмат торфу, які яшчэ не пачалі скарыстоўваць у шырокім маштабе, як ўгнаенне. З сёлетняга году пара пачаць практычнае ўжыванне торфу дзеля ўгнаення. У нас на Беларусі няма тэй акругі, ні раёну, дзе-б ня было торфу, дзякуючы гэтаму самому торф можа адразу стаць ўгнаеннем у кожнай сялянскай гаспадарцы. Здабыванне торфу ў вялікім маштабе дзеля ўгнаення ў нас будзе арганізавана шляхам самагужнай і механічнай здабычы. Ужо у сёлетнім годзе ў Гомельшчыне здабывалася тарфяная падсцілка, але-ж мы ёй так мала цікавіліся, што яна была прададзена ў другія раёны саюзу, бо мы самі ня сумелі яе скарыстаць. К канцу пяцігодзьдзя мы вызначаем механічнай здабычы торфу

дзеля ўгнаення прыблізна 25 000 000 пуд., але-ж мне здаецца, што дзеля асноўнай часткі сляинства прыдзецца разгарнуць самагужную здабычу торфу, асабліва ў тых мясцох, дзе торф знаходзіцца пад бокам. Ідэя тарфянога ўгнаення павінна ў першую чаргу зрабіцца папулярнай сярод самых аграномаў, большасць якіх да гэтага часу практычна яшчэ ня ведае, як яго ўжываць, і хто-ж будзе паказваць, як ужываць торф, як не аграном, і, мабыць, прыдзецца належным чынам падрыхтаваць самую агранамію і дзеля сляинства выпускаць шмат папулярнай літаратуры, плякатаў, увесці ўжываньне торфу, як ўгнаенне, ўва ўсе праграмы нашых агранамічных курсаў і г. д.

Па-трэцяе, мы на Беларусі маем значнае заліганне вапны; адначасна з гэтым значная тэрыторыя сучаснай Беларусі, галоўным чынам, глебы Віцебшчыны і Полаччыны, дзеля ўздыму ўраджайнасці патрабуюць вапнавання. Працу з вапнаваннем мы амаль не праводзім тым часам, як у некаторых частках РСФСР, дзе ўжо ў сёлетнім годзе вызначаецца пад вапнаваннем соткі тысяч гектар. Калі дзеля паўднёвых і паўднёва-заходніх раёнаў мы ва ўсю шырыню высюваем, як галоўнейшую задачу па ўгнаенню, лубінізацыю, дык дзеля паўночных раёнаў ня меншай задачай зьяўляецца вапнаванне. Пачынаючы ўжываньне яго з саўгасаў, калгасаў, сляин-дасьледчыкаў мы думаем фарсіраваць яго ўжываньне так, каб к канцу пяцігодзьдзя завапнавалася ня менш пяцісот тысяч гектар.

Па-чацьвёртае, у нас кожны год дарма губіцца каласальная маса попелу, як у сляінскіх гаспадарках, таксама і на нашых фабрыках і заводах. А попел нам патрэбен, як каштоўнае ўгнаенне, і пагэтану неабходна ў парадку урадавых дырэктыв дабіцца, каб увесць з дрывянога апалу попел з усіх нашых прамысловых прадпрыемстваў перадаваўся-б зямельным установам дзеля скарыстання яго, як ўгнаенне, і дзеля гэтых же мэт попел збіраўся-б і ва ўсіх сляінскіх гаспадарках.

Па-пятае, на Беларусі, дзякуючы таму, што ёсць сыравіна-фасфарыты, косці,—мы можам наладзіць фактычны вытвар гэтага штучнага ўгнаення. Касцяная мука здабывалася на Беларусі і ў дарэвалюцыйны час. НКЗ дабіваецца цяпер ад Ураду зараз асгнаваць сродкі на пабудову фасфарытных і кастамольных заводаў, з тым, каб ужо было прыступлена да іх будавання, і фасфарытны завод будаваць з такім разьлікам, каб ён даваў 1 мільён пудоў ўгнаення ў год, а кастамольны завод даваў да 600 тыс. пуд. ўгнаення.

Калі мы вызначаемыя мерапрыемствы па ўгнаенню ў належным маштабе правядзем, калі само сляинства ў сваіх гаспадарках праз устаноўку скрынак і бочак дзеля гнаёвай жывжкі і іншым парадкам больш пачне запасацца арганічным ўгнаеннем, тады мы адразу справу па ўздыму ўраджайнасці прасунем наперад.

Аднак, пры мабілізацыі ўсіх нашых мажлівасьцяў унутры Беларусі, мы без значнага завозу штучнага ўгнаення з пазамеж Беларусі поўнасьцю праблемы ўгнаення ня вырашым. Нашаму ўраду перад Саюзам неабходна са ўсёй катэгарычнасьцю паставіць пытаньне аб большым завозе ўгнаення ў Беларусь, бо са ўсёй катэгарычнасьцю магчыма заявіць, што без дастатковага завозу ўгнаення ў нас у Беларусі мэліарацыя і каленізацыя на балотах можа прываліцца і будучь зрываць нашы мерапрыемствы па ўздымку ўраджайнасці. Раёны з такімі беднымі глебамі, як Беларусь, патрабуюць большай долі штучнага ўгнаення, чым-ся ім далі да гэтага часу.

Як заходняя-эўрапейская практыка паказала, каласальную ролю ва ўздыме ўраджайнасці адыгрывае ўжываньне гатунковага, высока-

якаснага насеннага матар'ялу. Выращваньне ў самой Беларусі гатунковага насення пачынаецца амаль што ў пяршыню, і галоўная затрымка ў разгортванні працы тая, што ў нас няма пачатковага насеннага матар'ялу, які праз нашы саўгасы і коопэрацыйныя аб'яднанні можна было-б вырашчываць і пасяля даваць насельніцтву. Паколькі з адпаведных раёнаў РСФСР нам, напэўна, ня ўдасца выпісаць пачатковы матар'ял, нам зараз-жа яго трэба будзе здабыць з паза меж і разгарнуць з бягучага году насеннаводную справу так, каб к канцу пяцігодзьдзя ў нас 25 проц. усяго пасеўнага матар'ялу было чыста гатунковым. Пры той недастатковай увазе насеннагадоўлі і пры тым ігнараванні гэтай справы з боку коопэрацыйных цэнтраў, якое зараз ёсць, магчыма паўстаць пагроза коопэрацыйнага зрыву насеннаводных мерапрыемстваў. Але-ж я думаю, што мы прымусім усіх коопэрацыйных працаўнікоў сур'ёзна адносіцца да насеннаводзтва, і гэта справа і па лініі коопэрацыі хутка будзе разгорнута да патрэбных нам размераў. Да катэгорыі мерапрыемстваў, палепшаючых якасць насення і ўздзімаючых ураджайнасць, адносіцца ачыстка пасеўнага матар'ялу, якога ў сёлетнім годзе мы вызначаем ачысціць 50 проц., і пашырыць гэтую справу так, каб у канцы пяцігодзьдзя быў ачышчаны ўвесь насенны матар'ял.

Пры вырашэнні пытання ўраджайнасці ў нашых умовах неабходна ў першую чаргу мець на ўвазе ліквідацыю кармовага годаду сярод жывёлы. НКЗ вызначае наступныя шляхі па вырашэнню кармовага пытання: па-першае, палепшаньне натуральных сенажацяў, якія без нашых і сялянскіх мерапрыемстваў прыйшлі да поўнага заняпаду; па-другое, шырока распачаць арганізацыю штучных пасьбішчаў; па-трэцяе, дабіцца значнага пашырэння пасеву караньплодаў; па-чацьвёртае, шырока распачаць ужываньне сіласаваных кармоў; пятым мерапрыемствам зьяўляецца пашырэнне тэмпу пераходу на шматполье з тым, каб 50 проц. усіх гаспадарак к канцу пяцігодзьдзя карысталася шматпалёвым севазваротам.

Праз спецыяльнае агранамічнае абслугоўваньне, праз спецыяльнае забяспечаньне сродкамі вытворчасці, ліквідаваць агранамічную запущанасць на тых плошчах, дзе ўжо праведзена земляўпарадкаваньне.

Асобным спецыяльным заданьнем ува ўсёй нашай працы стаіць пытаньне па пашырэнню тэхнічных культур лёну і канпель, як сыравянных рэсурсаў. І ў гэтай галіне мы вызначым такія мерапрыемствы: па-першае, у працягу двух год скончыць землеўпарадкаваньне ільнаводных раёнаў; па-другое, у працягу трох год ва ўсіх ільнаводных раёнах увесці шматпалёвыя севазвароты; па-трэцяе, у бліжэйшыя пяць год у ільнаводных раёнах увесці гатунковае насенне і поўную ачыстку насеннага матар'ялу, арганізаваць у гэтых-жа раёнах некалькі спецыяльных ільнаводных савецкіх гаспадарак; па-чацьвёртае, праз кантракцыю ў мелірацыйных таварыствах, дабіцца пасеву, галоўным чынам, канпель і лёну, ня менш 15.000 гектар на меліраваных землях.

Садоўніцтва і гародніцтва ў бліжэйшыя часы зробіцца адной з самых таварных галін сельскае гаспадаркі і пры тэй каласальнай зацікаўленасці гэтай справай з боку сялянства, якая зараз назіраецца, мы можам дабіцца, пры самых малых затратах сродкаў, дзіўных посьпехаў. Па садоўніцтву самае важнае даць пасадачны матар'ял; і мы да канца пяцігодзьдзя, праз свае выхавальнікі, павінны выгадаваць кожны год дзеся насельніцтва ня менш двух-трох мільёнаў дрэў і поўнасьцю забяспечыць усім неабходным насенным матар'

ялам па гародніцтву; пры гэтым, усе прыгарадныя раёны ў абавязковым парадку ў пэўным процанце сваёй зямельнай тэрыторыі павінны весці гародную гаспадарку.

Паралельна з утварэннем кармовай базы, мы мяркуем больш шырока разгортваць працу па жывёлаводцтву. Паступова наша сельская гаспадарка з году ў год прымае яўна жывёлаводны напрамак, але-ж сама якасць нашай усёй жывёлы (буйнай рагатай, свінёй, птушак) надзвычайна нізкая. Па палепшанню буйнай рагатай жывёлы нам неабходна прыняць шэраг мерапрыемстваў па барацьбе з ялавасцю, шляхам абавязковага ўтрымлівання быкоў вытворнікаў у саўгасах, калгасах, пасёлках, прадастаўленне ільгот па зямлі, падатку, таму індывідуальнаму сялянству, якое будзе ўтрымліваць палепшаных быкоў-вытворнікаў і вырашчваць племенных быкаў. Далей, нам неабходна арганізаваць шэраг племенных гаспадарак у існуючых саўгасах, і асабліва ў буйных саўгасах, якія мы будзем арганізоўваць на мэліараваных землях з такім разьлікам, каб у бліжэйшыя некалькі год мы давалі сялянству тысячамі штук племенную рагатую жывёлу. Кожная акруга павінна мець па некалькі племенных гаспадарак, а цяпер мы маем такі абмежаваны лік племгаспадарак, што яны пакуль-што зьяўляюцца нібы музэямі дзеля лябараторных заняткаў нашых прафэсараў.

Па свінагадоўлі колькасць свіных заводаў і расаднікаў-множнікаў мы думаем пашырыць так, каб у працягу пяці год на Беларусі 50 проц. свінёй было племенных, а ў працягу 10 год усе на сто працэнтаў свінёй былі пародзістыя. Разам з гэтым праз птушкаральчатныя заводы неабходна задаволіць запатрабаваныя насельніцтва і гэтым племматар'ялам.

Нармальнае разьвіццё жывёлаводства мажліва толькі ў тым выпадку, калі належным чынам паставім вэтэрынарнае абслугоўванне жывёлаводства і, разам з пашырэннем вэтсеткі і належным яе абсталяваньнем, мы думаем значна пашырыць навукова-даследчую працу Вэтэрынарна-Бактэрыялёгічнага Інстытуту і яго працу па вытвару прычэпнага матар'ялу дзеля прымянення прафілактычных мерапрыемстваў.

Пры пашырэнні нашых дзяржаўных і коопэрацыйных мерапрыемстваў, накіраваных на ўздым ураджайнасці, мы проэктуем выдаць закон аб абавязковых дзеля самага сялянства мерапрыемствах. У кожнай вёсцы пры правядзеньні мерапрыемстваў па палепшанню гаспадаркі заўжды знаходзяцца рэакцыйныя злучыныя элементы, якія зрываюць ініцыятыву перадавога сялянства. Выданнем закону аб абавязковых мерапрыемствах мы разьвяжам ініцыятыву і самадзейнасць перадавой часткі сялянства, яго пастанове будучь абавязковы дзеля ўсіх, ад гэтага рэканструкцыя сельскае гаспадаркі бязумоўна пашырыцца.

На першых парах прынцып абавязковасці мы ўводзім толькі па некаторых асноўных мерапрыемствах, а менавіта: абавязковае ўвядзеньне шматполья, ачыстка насеннага матар'ялу, палепшанне сенажацяў, барацьба з сарнінамі, шкоднікамі і інш. У год, у два трэба дабіцца таго, каб гэтыя мерапрыемствы былі сапраўды абавязковымі, а пасля іх магчыма будзе больш пашырыць. Дзеля правядзеньня гэтага закону патрэбна будзе мабілізаваць сельгаспрамы, камсамол, сялянскі актыв і з сёлетняга году дабіцца яго шырокага ажыццяўленьня.

Паколькі ўздым ураджайнасці і разьвіццё вытворчасці сельскай гаспадаркі ставяцца, як актуальныя задачы сённяшняга дня,

і ва ўзварушаньні іх адказнейшую ролю адыграе аgramамія, выклікаецца пільная неабходнасьць узмацніць нашу аgramамічную сетку шляхам палепшаньня матэрыяльнага становішча аgramаміі, выпрацоўкі лепшых мэтадаў і форм яе працы, катэгорычнае аслабеньне аgramаміі ад усялякай іншай працы і цэнтралізацыя аgramамічнай сеткі, з тым, каб яна была ў выкананьні сваіх мерапрыемстваў пад поўным кірункам АкрЗА. Адным словам, аgramамію пара вызваліць ад такога дзікага становішча, што на ёй у раёне езьдзяць усё, каму толькі ня лень, і, дзякуючы гэтаму, зрываюцца ўсе аgramамічныя мерапрыемствы.

Разам з гэтым, праз школы і настаўніцтва, праз аgramамічныя курсы і сялянскі актыў, партыйныя і камсамольскія ячэйкі неабходна разгарнуць так актыўнасьць нашага сялянства каля пастаўленых задач, каб сапраўды сёлета пачалася аgramамічная рэвалюцыя ў беларускай сельскай гаспадарцы.